

Sosyal siyasetin vazifeleri

Yazan :

Ord. Prof. Dr. W. Weddigen

Nürnberg - İstanbul

Sosyal siyaset tâbiri ilkin Alman dilinde kullanılmıştır. Nitekim Anglo - Sakson memleketlerinde bugün dahi bu tâbirin karşılığı mevcut değildir. Tâbirin esas unsurunu teşkil eden politik kelimesi, Yunanca «politeia» yani meşrutî devlet demektir ve iki mânası vardır. Almancada «politik» kelimesi bir kere pratik faaliyet, yani bir camianın menfaati namına yapılan fiil ve hareketler mânasına gelir. Diğer taraftan aynı kelime politikacının bu faaliyetini mevzu olarak ele alan ilim şubesini ifade eder.

Buna göre, politik kelimesi ile yapılmakta olan bütün terkiplerin meselâ ticaret politikası, sanayi politikası, münakale politikası tâbirlerinin ve bu arada «sosyal politika» kelimesinin Almancada iki mânası vardır. Yani bir taraftan pratik faaliyeti, diğer taraftan bu faaliyete tekabül eden ilim şubesini gösterir. Binaenaleyh tetkikimizin mevzuunu teşkil eden sosyal siyasetin vazifelerini ikiye ayırmak, ilkin, sosyal siyaset sahasındaki *hareket* ve *faaliyeti* ve bunlarla ilgili vazifeleri, daha sonra da sosyal siyaset *ilminin* vazifelerini incelemek icap eder.

Politika kelimesinin lâtince «socius» yani şerikten gelen «sosyal» sıfatı ile birleştirilmesi, bize sosyal siyaset tâbirinin tazammun ettiği politika faaliyetinin vazifelerini açıkça göstermektedir. Yani sosyal politikacı, içtimaî heyetin devamlılık ve bütünlüğünü, zümrelerin ya kendi aralarındaki veya cemiyetle olan münasebetlerinin topluluk hayatını felce uğratmak veya dağıtmak yolunda arzettiği tehlikelere karşı korumak hedefini güder. İçtimaî heyete bağlılıklarının yanlış esaslara dayanması yüzünden cemiyet bütünlüğünün yaşama kudretini ve mevcudiyetini tehlikeye sokabilecek olan içtimaî gruplar deyince, hatıra gelen meslekî teşekküller, sınıflar veya kastlardır. Sosyal siyaset bu geniş mânada alındığı takdirde, cemiyet gayelerine hizmet emeli ile içtimaî zümrelerin, ezcümle muhtelif meslek erbabının, sınıfların ve stand'ların hem araların-

daki münasebetlere hem de bunların cemiyet ile olan münasebetlerine tesir etmeyi kendisine vazife edinir.

Burada bahis mevzuu olan mesele, bilhassa zümrelerin âhenkli bir şekilde içtimaî bünye içinde yer almalarına ve bu klâsik bünye ile kaynaşıp imtizaç etmelerine engel olan ve bu yüzden topluluğun verim kabiliyetini aksatmak veya bütünlüğünü parçalamak istidadını gösteren içtimaî gerginlikleri ve tezatları bertaraf etmektir. Fakat sosyal siyasetin gidermeğe çalıştığı gruplar arası ahenksizliğin, alâkalı içtimaî zümreler tarafından sübjektif olarak bilinmiş olması behemehal zarurî değildir. Bir zümrenin objektif bakımdan tazyik altında kalmış olmasını veya ihmal edilmiş bulunmasını göz önünde tutmak suretiyle, zamanında alınan sosyal siyaset tedbirleri — gerginlikler hissedilip tezahür etmeden evvel ittihaz edilmiş olmaları için — zümrenin bütünlükle kaynaşmasını temine müessir bir şekilde hizmet ederler. Binaenaleyh sosyal siyaset mefhumunu, bu en geniş mânasında alınca, şu şekilde tarif etmek mümkündür : «Sosyal siyaset, içtimaî zümrelerin cemiyet bütünlüğü içinde yerlerini almalarını ve bunları içtimaî heyetle kaynaştırmayı temine müteveccih bir siyasettir.» Türkiyede sosyal siyasetin, içtimaî gerginlikler henüz şuurlu bir şekilde ve büyük mikyasta ortaya çıkarak içtimaî bir problem halini almadan evvel önleyici müdahalelerde bulunabilmek imkânına malik olması, memleket hesabına sevinilecek bir hâdisedir.

Mamafih ekser hallerde sınıf ve zümrenin bununla kaynaşması sırasında yapılan hatalar, bu sınıf ve zümreyle diğer sınıf ve zümreler ve cemiyetin heyeti umumiyesi arasında şuurlu bir ziddiyete sebebiyet verdiği zaman, sosyal siyaset tedbirlerine başvurmak zorunda kalınmaktadır. Meslek teşekkülleri ekseriya hikmeti vücutlarının mevcut içtimaî nizamı muhafazaya hizmet olduğu kanaatinde ısrar etmekte, kastlar ise kendi kabuğu içine çekilip mumyalaşmakta ve haricî bir tesire karşı aksülâmel kudretini kaybetmektedirler, halbuki «sosyal sınıf»ın en mümeyyiz vasfı şuurlu bir mücadele *position*'u almaktır. Bu suretle zümre ayrılıkları sınıf tezadlarına inkılâp etmekte ve Almanyada «içtimaî mesele» adı verilen gayet tehlikeli durumlar hasıl olmaktadır. İçtimaî sınıfların cemiyet aleyhine aldıkları durum yüzünden husule gelen sınıf mücadeleleri, bu zümrelerin cemiyetin gayelerini gerçekleştirmek bakımından verimlerini esaslı ölçüde körletmekte ve tehlikeye sokmaktadır. Burada yalnız arazın tedavisiyle kalmak istemiyen bir sosyal siyaset, içtimaî hoşnutsuzluğun *tezahürlerini* yatıştırmak veya cebirle bastırmakla iktifa edemez. Zira, Roma İmparatorluğu zamanında olduğu gibi «ekmek ve oyunlar» diye bağırانları tatmin veyahut, orta çağda Almanyada çıkan köylü isyanlarında olduğu gibi, bu kabil gayrimemnunları ateş ve kılıçla

tenkil edivermekle mesele halledilmiş olmaz. Makul bir sosyal siyaset, daha ziyade içtimaî zümreler arasındaki uyuşmazlığın yani sınıf tezdallarının sebeplerini izale veya tahtife gayret edecektir. Devrimizde sınıfların iktisadî vaziyetleri, içtimaî gerginlikleri doğuran bu sebeplerin başında gelmekte, içtimaî mesele hemen hemen daima bir mide meselesi manzarasını göstermektedir. Böylece sosyal siyaset mefhum ve vazifelerinin bugün kullanıldığı şekilde dar mânadaki ve daha ziyade deskriptif tarifine geliyoruz : Dar mânada sosyal siyaset, sınıf ihtilâflarının temelini teşkil eden içtimaî ve bilhassa iktisadî şartları değiştirmek suretiyle mezkûr ihtilâfların muslihane haline ve böylece sosyal topluluğun gayelerini korumağa yöneltmiş olan tedbirler manzumesidir.

Bilindiği gibi, bugün sınıflar arasındaki ihtilâfların hallini ve sınıfların cemiyet içinde lâyük oldukları yeri almasını istihdaf eden böyle bir sosyal siyasetin korumağı düşündüğü zümreler, işçiler ve müstahdemlerdir. Bunun yanında iktisadî bakımdan ekseriya müşkül şartlar içinde didinen köylü sınıfı da sık sık sosyal tedbirlerin mevzuunu teşkil etmektedir. Orta sınıf da çok defa sosyal siyaset problemleri ortaya çıkarmaktadır. Harpler ve enflasyonlar yüzünden sefaletе düşen bu sınıf, ekseriya işsiz kalan mensuplarıyla münevver proletarya kitlesini yani bütün isyan ve ihtilâllerin bu kuvvet kaynağını beslemekte ve bilhassa tehlikeli sosyal bir patlayıcı madde tesirini göstermektedir.

Sınıf farklılaşmasının iktisadî ve kültürel âmilleri, tabii farkların inzımanı ile daha da karışık bir hal alabilir : Erkekle kadın arasındaki cinsiyet farkı burada «féminisme» davasını, yani kadının iktisadî hayata katılmasını ve meslekî sahada müsavi haklara sahip olması meselesini bütün ehemmiyeti ile sosyal siyaset mevzuları arasına ithal etmektedir. Irk başkalıkları da tahrikçiler tarafından — bu farklar sınıfların karşılıklı mücadele safları ile az çok tetabuk ettiği müddetçe — sınıfları birbirleri aleyhine kışkırtmak ve içtimaî gerginlikleri şiddetlendirmek hususunda bir âlet olarak kullanılmaktadır. Avrupadaki yahudi düşmanlığı, güney Afrikadaki zenci veya hintli meseleleri bu hususta birer misal teşkil ederler.

İçtimaî zümreler ve bunlar arasındaki ihtilâflardan başka cemiyetin güttüğü başlıca ideallerin mahiyeti de, bunların tahakkukuna hizmet eden sosyal siyasetin üzerine aldığı vazifeler bakımından çok mühimdir. Mamafih cemiyetin bu gibi ideallerinin neler olabileceğini sosyal siyaset ilmi tayin edemez. Zira bu gayeler, netice itibariyle bir dünya görüşüne, meselâ dinî veya siyasî ideallere dayanırlar. Bu idealler ilmen isbat edilemez, ancak mevcut oldukları farzedilebilir.

İçtimaî gayeler arasında, millî devletlerin teşekkülünden ve gelişmelerinden beri, siyasî bakımdan devlet içinde teşkilâtlanmış bulunan *millî* gayeler ön plânda yer almaktadır. Bugün gerçekleştirilen sosyal siyaset ekseriyetle *millî* bir sosyal siyasettir. İşletmenin sosyal siyaseti, komünlerin sosyal siyaseti için de aynı şey söylenebilir. Bu millî sosyal siyaset ekseriya, devletin dahilî bir siyasetidir, yani içtimaî zümrelerin devletin kendi sınırları içinde birbiriyle ahenkli bir şekilde imtizacını temine çalışır. Mamafih mahiyeti itibariyle şimdide kadar tatbik edildiği şekilde beynelmilel sosyal siyaseti, millî hedefler güden sosyal siyasete dahil addetmek lâzım gelir; zira burada da takip edilen gayeler tamamen millîdir. Bu nevi beynelmilel sosyal siyaset dahi — ecnebi tabiiyetindeki şahısların sosyal politika bakımından himayesi hakkındaki karşılıklı devlet muahedelerinde olduğu gibi — bilhassa ve her şeyden evvel *kendi* milletinin hayrına hizmet gayesinden mülhem olmaktadır. Bu tarzdaki muahedelerle yabancı devletin tabiiyetindeki şahıslara karşı deruhte edilen yardım ve himayeler, aynı şekilde ecnebi ülkelerde çalışan vatandaşlar için de temin edilmek istenmektedir. Şu halde bu beynelmilel sosyal siyaset her ne kadar *devletlerarası* bir karakter arz ediyorsa da, *milletlerüstü* bir sosyal siyaset değildir. O da üzerine aldığı vazifeler bakımından millî hodgâmlığın hizmetindedir.

Bununla beraber, bugün artık *milletlerüstü* bir sosyal siyaset olarak vasıflandırılabilir bir politikanın ilk belirtilerini müşahade etmek mümkündür. Bugün zengin milletler muzayaka içinde bocalayan diğer milletleri — karşılığını beklemeksizin — krediler, hububat sevkiyatı ve benzeri yardımlarla aç kalmaktan korumaktadırlar. Zira bu yoksuzların çaresizlik içinde yapacakları hareketler yüzünden milletlerarası sulh ve sükûnun tehlikeye girmesinden korkmaktadırlar. Nitekim daha Birinci Dünya Harbini müteakip tabii âfetlere karşı beynelmilel sigorta teşkilâtı, hiç değilse tasarı halinde vücade getirilmiştir. Bu proje ile Milletler Cemiyetine mensup bütün devletler arasında karşılıklı bir yardım teşkilâtı, yani bir nevi milletlerüstü sosyal sigorta vücade getirilmesi düşünülmüştür. Bugünkü Birleşmiş Milletler teşkilâtı da Ekonomik ve Sosyal Konsey'in tesisleriyle üye devletlere, aralarından birinin muzayakası halinde, karşılıklı yardım mecburiyetini koymuştur. Gerçi milletlerin fevkinde olan insanlığın bu hareket ve projeleri bugün sosyal ahlâktan ziyade siyasî noktai nazarlardan veyahut bir milletin sefaletinin diğerlerinin de ıztırabını mucip olacağı düşüncesinden mülhem olmaktadır. Fakat bu şekilde zümre hodbinliğine dayanan ve grupların zarurî tesanüdüne ve mukadderat birliğine hitap eden mütalealara, işçi sınıfının ve diğer gelir ve geçimi kat zümrelerin sefaletini gidermek hususunda *millî* ölçüde meşgul olan dev-

letin sosyal siyaset tatbikatının bidayetinde de tesadüf edilmiştir. Esasen insanlık ehramının daha yüksek kademesindeki yeni ahlâkî gayeler, ekseriya bu şekilde bir aşağı kademenin egoist noktâi nazarlarından doğmuştur. Bu itibarla milletlerüstü bir yardımlaşmanın millî egoizme irca edilişi bizi, tamamen insanî bir sevgiye istinat eden ve milletlerin hepsini olmasa bile büyük ekseriyetini içine alan bir milletlerüstü iş birliği idealinin ilk hatları ile şimdiden belirmeğe başlamış olduğunu görmekten alıkoymamalıdır. Nasıl ki münferit millî devletlerin millî sosyal siyaseti *millî* ekonomi vasıtaları ile içtimaî zümrelerin ahenktâr münasebetlerini *millî* camialarının bütünlüğü içinde tesis ve muhafazaya çalışıyorsa, daha yüksek bir dünya ekonomisi kademesinde de milletlerüstü içtimaî siyaset, milletlerin veya millet gruplarının bir Milletler Cemiyetinin büyük bütünlüğü içinde yer almasını temine ve onları muslihanê işbirliği kurmuş bir halde muhafazaya gayret edecektir.

Şüphesiz, bunların hepsi şimdilik istikbale muzaf ümitlerdir. Fakat lüzum ve zaruretinden biraz sonra bahsedeceğimiz bir sosyal siyaset *nazariyesi*, hâdiseleri prensip itibariyle ele almakla mükellef olduğu için, bu şekilde milletlerüstü bir sosyal siyasetin vazifelerini görmemezlikten gelemeyiz. Yazımızın başlangıcında sosyal siyaseti geniş mânada tarif ederken içtimaî zümrelerin cemiyet bütünlüğü ile kaynaşmasını temine müteveccih bir siyasettir demiştik. Bu takdirde milletlerüstü sosyal siyaseti, devletlerüstü güdülen ve ezcümle dünya ekonomi siyaseti vasıtaları ile münferit milletleri, sefalet ve zarurettten kurtarmak için yardımlaşmayı ve milletler arasındaki ihtilâfları hafifletmek yolu ile hepsini bir Milletler Cemiyeti içine almayı temin etmek isteyen bir içtimaî siyaset olarak tarif etmek icap eder. Milletler Cemiyetinin millî toplulukların fevkinde teşekkül etmesi ve bunları içine alması çok zamana muhtaç olabilir. Nitekim millî cemiyetler eskiden kabilelerin, kabileler de kendilerinden önceki soy; aile veya köy camialarının bir araya gelmelerinden hasıl olmuşlardır. Fakat insaniyetçi sosyal ahlâk ötedenberi hep böyle büyüyerek taazzuv eden içtimaî hayata meş'ale hizmetini ifa etmiş ve yüzyıllarca imkânsız addedilen şeyler günün birinde pek tabii bir hale gelivermiştir. Böylece insan sevgisi idealinin carî olduğunu farzettığımız takdirde, sosyal siyaset dahi bir milletler cemiyeti hizmetinde mühim vazifeler görebilecektir.

Bu suretle, sosyal siyaset tatbikatının vazifeleri hakkında kısaca izahat vermiş bulunuyoruz. Şimdi tetkikimizin ikinci kısmına geçiyoruz. Arzettiğimiz gibi, bu kısımda sosyal siyaset ilminin vazifelerinden bahsedeceğiz. «Sosyal siyaset» ilminden şimdiye kadar bahsederken, onun

sosyal siyaset tatbikatı sahasındaki faaliyetleri tetkik mevzuu olarak ele aldığını söylemiştik. Bu tetkik hangi bakımdan yapılmaktadır ?

İlim olarak sosyal siyaset, eserlerimizde de mükerreren söylediğimiz gibi, tatbiki iktisat ilminin bir branşıdır. Vazifeleri bakımından bununla şu iki şey ifade edilebilir :

1 — «Sosyal siyaset» ilmi *pratik* yani tatbiki bir disiplin, bir san'at bilgisidir. Bundan dolayı, bilgi mevzuları hakkında mümkün olduğu kadar umumî mahiyette kanunlar ve kaideler vaz'ını istilzam eden sistemci — nazari ilimlerden farklı olarak, sosyal siyaset tatbikatında gayeye vasil olmak için takip edilmesi icap eden yolları gösterir. Sosyal politika faaliyetinin bu gayeleri, mantık bakımından sosyal siyaset disiplininin «güdücü norm» larını teşkil eder. Yazımızın ilk kısmında bunları esas itibariyle tetkik etmiş bulunuyoruz.

2 — «Sosyal siyaset» ilmi bir *iktisat* ilmi disiplinidir. Nasıl ki bütün amelî disiplinler nazari ilimlerden birinin veya birkaçının bilgi malzemesini, kendi amelî maksatları için kullanıyorsa, sosyal siyaset ilmi de esas itibariyle iktisat ilminin verdiği bilgilerden faydalanmak suretiyle sosyal siyaset tatbikatçılara yol göstermeğe çalışır.

Sosyal siyaset tatbikatının fi'li tezahürleri birkaç cepheden mütalea edilmek gerekir ve sırf ekonomi siyaseti hüviyetini taşıyan bir keyfiyet addedilemez. Pratik sosyal siyasetçi, faraza işçiyi himaye kanunlarını hazırlarken, meslek mektepleri kurarken, yahut meslekî hastalıklarla mücadele ederken, iş hukuku, sosyal hukuk, sosyal pedagoji, sosyal tababet gibi ilimlerden istifade eder. Sosyal psikoloji de tatbikatçıya tavsiyelerde bulunabilecek mühim bir bilgi şubesidir. Adı geçen tatbiki bilgi kollarının vazifeleri, muayyen *bir* sosyal veya tabii ilmin, yani bu vaziyette Hukuk, Pedagoji, Tıp veya Psikolojinin lüzumlu bilgilerini, tatbiki sosyal siyasetin istifadesine arzettir. Aynı suretle sosyal hayatın bütün hakikî sınırları dışına çıkıp lüzumundan fazla genişlemek istemiyen sosyal siyaset, bir ilim sıfatiyle, tetkiklerini ilmi iş bölümü çerçevesi dahilinde tahdit ederek sosyal siyaset tatbikatçısının hedeflerine varmak hususunda muhtaç bulunduğu *ekonomik* bilgileri hazırlar, sosyal siyaset tatbikatının *iktisadi* vasita ve yollarını tetkik eder.

«Sosyal politika» tâbirinin hem bu disiplini, hem de bu disiplinin temin ettiği iktisadi bilgilerden istifade eden ve çok daha mudil olan sosyal siyaset tatbikatını ifade edişi iltibasa meydan vermektedir. Sosyal siyaset yerine, tıpkı sosyal hukuk, sosyal pedagoji, sosyal tıp, sosyal

psikoloji kelimelerinde olduğu gibi «Sosyal İktisat Siyaseti» denilmiş olsaydı, daha isabetli hareket edilmiş olurdu. Fakat ne yazık ki «Sosyal İktisat» tâbiri almanca «cemiyet ekonomisi» mânasında bir kere yerleşmiş bulunmaktadır. Sosyal siyaset disiplini, diğer tatbikî ilimlerin neticelerini nazarı itibara almalıdır. Fakat bu hal, onun bir iktisat ilmi disiplini olarak taşıdığı hüviyeti değiştiremez : sosyal siyaset bir ilim olarak, faydalandığı bilgileri başlı başına birer mesele olarak mütalea edemez. Bu bakımdan diğer ilimlerin vazifeleri lüzumlu verileri hazırlamak suretiyle sosyal siyasete yardım etmektir. Aynı mütalea sosyoloji ile sosyal siyaset arasındaki münasebetler hakkında da variddir .

Sosyal siyaset disiplini tatbikatçının takip edeceği iktisadî yolları gösterirken, ne suretle ve hangi araştırma usullerine müracaat ederek çalışır ? Bu hususta iki usule başvurulur : tamim (umumîleştirmek) veya tasvir (ferdîleştirmek).

a) *Umumîleştirmek* yoluna başvuran sosyal siyaset disiplini, mümkün olduğu kadar umumî mahiyette cari olan pratik kaideleri, irtibat ve münasebetleri, pratik sosyal siyasetin basit kaidelerini istihraca çalışır. Bunlar bilhassa sistematik iktisat nazariyesinin umumî mânada muteber olan neticelerinden istihraç edilir. Bundan maada, sosyal siyaset düşünce tarzına hâs olan mefhumların işlenerek belirtilmesi, umumîleştirmenin mühim bir vazifesidir. Burada sosyal siyaset ilmi bilhassa «tatbikî teori» dir. Maamafih birtakım vakıa ve münasebetler vardır ki, bunlar iktisat nazariyesi zaviyesinden mühim addedilmedikleri için, bir kenara bırakılmışlardır. Halbuki bu hâdiseler sosyal siyasetin kendi gayeleri bakımından alâkalı görülebilirler. İşte bu gibi vakıaları ve birbirleri arasındaki münasebetleri ilmî araştırma mevzuu yapacak olan sosyal siyaset bu suretle iktisat nazariyesinin getirdiği bilgileri tamamlar.

Bu söylediklerimiz sosyal siyaset ilminin umumîleştirmek yolunda başvurduğu araştırmalar hakkındadır.

z) *Ferdîleştirici* metodla hareket ederken mezkûr ilim, sosyal siyaset tatbikatının geçmişte ve şimdiki halde kullandığı vasıtaları ve takip ettiği yolları tasvir eder. Burada da, «misaller iyi öğretir» kaidesine göre, bilhassa mezkûr vasıta ve yolların fi'li muvaffakiyet derecesi ilgiyi çeker. Bu itibarla sosyal siyasetin «tatbikî teori» si, sosyal siyaset disiplininin daha ziyade tasvirî araştırmalarına verilecek istikameti tayin ve buna mukabil sosyal siyasetin bu daha ziyade tasvirî yani tarihî ve realist kısımları inductif hüküm ve neticeleri çıkarmağa hizmet eden mühim vakıalar malzemesini temin eder. Bilhassa devrimizin sosyal siyaset ted-

birlerinin ve gayelerinin realist bir şekilde tasviri, «tatbikî teori» ile cari sosyal tedbirleri mütemadî bir temas halinde bulundurmalıdır. Zira yol gösteren, her şeyden evvel, tavsiyelerini dinleyecek olanın gayelerini bilmek mecburiyetindedir.

Sosyal siyasette her iki ilmi araştırma metodu, birbirini tamamlamakla kalmaz, nazariyenin gittikçe daha müşahhas bir şekil alışı, tasvirin gittikçe daha mücerred oluşu dolayısıyla birbirleriyle tedahül eder. Öyle ki en mücerred nazariyeden en müşahhas tasvire doğru bir silsile meydana çıkar. Bu suretle teori ile tasvir arasındaki farkın nisbî olmaktan ibaret bulunduğu görülür.

Sosyal siyaset ilmi uzun zamanlar sırf ampirik bir tarzda tatbik edilmiş veya insanî - ahlâkî veyahut siyasi kıymet hükümlerine istinad ettirilmiştir. Ancak, hocam *Otto v. Zwiedinek - Südenhorst*'ın 1911 de yayınlanan «Sosyal siyaset» eseri, bu ilmi, nazarî temeller üzerine kurabilmiştir. Filhakika sosyal siyasetin pratik öz problemi, yani sentez meselesi, serbestî ile bağlılık arasında organik bir muvazene temini meseleleri yalnız iktisat teorisinin hazırlıyacağı bilgilerin yardımı ile hallolunabilirler. İktisat teorisinin bu meseleye verdiği cevap, eserlerimizde de göstermeğe çalıştığımız gibi, serbestî ile bağlılığın hangi durumda müstakil bir muvazene temin edeceği, bu iki unsurun ne gibi bir nisbette kaynaştıkları takdirde müstahsiliyeti muhafaza edecekleri keyfiyetinin her iki unsur bakımından da tamamen muayyen olan fi'li şartlara tâbi olduğunu ortaya koymaktadır. Şartlar memleketten memlekete, devirden devire göre değişir. Binaenaleyh muayyen bir memlekette bugün hangi sosyal siyaset tedbirlerinin iktisaden elverişli ve isabetli olduğu hakkında bir fikir edinmek için başka memleket ve devirlerdeki tedbirlerin fi'li muvaffakiyet derecelerine bakmadan evvel, mezkûr şartlar derin bir surette tahlil edilmelidir, ki bu da iktisat teorisi bakımından muayyen bir görüşe sahip bulunulmadıkça imkânsızdır. Bu maksatla sosyal siyaset teorisi, muhtelif iktisat rejimlerinde hareket serbestisi ile merkeze bağlılığın prodüktif olacak surette ayarlanması ile temeyyüz eden ve en aşırı ferdî kaideden en koyu kollektif kaidenin temsil edildiği noktaya kadar olan silsilede yer alan muhtelif tedbirlerin ve şekillendirme imkânlarının sistematik şekilde bir *typologie*'sini dahi göstermek zaruretindedir. İşte ancak bu nazarî malûmatla mücehhez bulunan bir sosyal siyaset ilmi müntesibi, ampirik vakıaları daha katıyetle tesbit ederek elde ettiği neticelerin tatbikat sahasında da nazarı itibara alınmasını istemeye cesaret edebilir.

Tercüme eden :

Halit İlteber